

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.09.2015, sp. zn. 23 Cdo 4460/2014, ECLI:CZ:NS:2015:23.CDO.4460.2014.1

Číslo: 77/2016

Právní věta: Nejde o překážku věci rozhodnuté, jestliže o stejné věci, týkající se stejného předmětu řízení a týčů osob, bylo již rozhodnuto rozhodčím nálezem vydaným rozhodcem, jenž neměl k vydání takového rozhodčího nálezu pravomoc.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.09.2015

Spisová značka: 23 Cdo 4460/2014

Číslo rozhodnutí: 77

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Překážka věci rozsouzené (res iudicata), Rozhodčí doložka, Rozhodčí řízení

Předpisy: § 103 o. s. ř.
§ 28 odst. 2 předpisu č. 216/1994Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6.2014, sp. zn. 2 Cmo 407/2013, a usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 10. 9. 2013, sp. zn. 56 Cm 117/2013, ve znění usnesení ze dne 20. 9. 2013, sp. zn. 56 Cm 117/2013, a věc vrátil Krajskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Praze usnesením ze dne 10. 9. 2013, č. j. 56 Cm 117/2013-19, ve znění usnesení ze dne 20. 9. 2013, č. j. 56 Cm 117/2013-25, zastavil řízení (bod I. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku) a o vrácení soudního poplatku (bod III. výroku).

2. Soud prvního stupně řízení zastavil z důvodu, že ve věci je dána překážka věci pravomocně rozhodnuté a tato překážka je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 zákona č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“).

3. K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 30. 6. 2014, č.j. 2 Cmo 407/2013-35, usnesení soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

4. Odvolací soud vyšel z toho, že žalobkyně jako leasingový pronajímatel uplatnila proti žalovanému jako ručiteli za závazky společnosti M. C., s. r. o., právo na zaplacení částky 383 660,14 Kč, která představuje původně v rozhodčím řízení uplatněnou pohledávku vzešlou z předčasně ukončených leasingových smluv proti společnosti M. C., s. r. o., jako leasingovému nájemci. Rozhodce JUDr. E. P., která byla v souladu s rozhodčími doložkami jmenována rozhodcem pro rozhodnutí sporu, vydala dne 26. 10. 2011 pod sp. zn. R 1535/2011 rozhodčí nález, kterým schválila mezi stranami smír s tím, že se společnost M. C., s. r. o., spolu s žalovaným zavázali splácet žalovanou částku žalobkyni formou určených měsíčních splátek. Tento rozhodčí nález se stal pravomocným a vykonatelným. Vzhledem k tomu, že ze strany společnosti M. C., s. r. o. a žalovaného nebyl dohodnutý splátkový kalendář řádně splněn, podala žalobkyně návrh na zahájení exekučního řízení. Usnesením Okresního soudu v Příbrami ze dne 25. 10. 2010, č. j. EXE 2075/2002, soud na podkladě výše uvedeného vykonatelného rozhodčího nálezu nařídil exekuci na majetek žalovaného. K odvolání žalovaného však Krajský soud v Praze usnesením ze dne 28. 3. 2013, č. j. 21 Co 28/2013-58, napadené usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že návrh žalobkyně na nařízení exekuce zamítl s tím, že rozhodčí doložka je neplatná, a to s odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1624/12. Spor nebyl rozhodován rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel. Žalobkyně v současné době nemá vykonatelný právní titul přiznávající ji proti žalovanému peněžité pohledávky vzniklé z jeho ručení za závazky z leasingových smluv, a proto se se svým nárokem obrátila na soud.

5. Odvolací soud uvedl, že pravomocný předmětný rozhodčí nález vydaný rozhodcem JUDr. E. P. má podle ustanovení § 28 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (dále též jen „zákon o rozhodčím řízení“), účinky pravomocného rozsudku a je soudně vykonatelný. Rozhodčí nález nebyl zrušen postupem podle § 31 zákona o rozhodčím řízení ani postupem předpokládaným v ustanovení § 35 zákona o rozhodčím řízení. Za procesní situace, kdy sice byl zamítnut návrh na nařízení exekuce na majetek povinného z důvodu výše uvedeného, avšak předmětný rozhodčí nález nebyl odklizen žádným ze zákonných důvodů, je zde neodstranitelná překážka podmínky řízení podle § 103 o. s. ř. spočívající v překážce věci pravomocně rozsouzené, neboť rozhodčí nález i předmětná žaloba jsou totožné jak účastníky, tak i skutkem.

6. Podle odvolacího soudu je danou situací třeba odlišit od té řešené například v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. [20 Cdo 2857/2006](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. [20 Cdo 1923/2011](#), která rozhodčí nález vydaný v situaci, kdy rozhodčí doložka nebyla vůbec sjednaná, označují za „nicotný akt“ (nicotný akt aplikace práva). Nicotný akt by nebylo třeba odstraňovat výše zmíněným postupem podle § 23a násl. a § 35 zákona o rozhodčím řízení. V takovém případě by se překážka věci pravomocně rozhodnuté neprojevila. O danou situaci se však v daném případě nejedná. Jestliže v daném případě je rozhodčí nález vadným aktem aplikace práva, bylo by třeba odklidit jej zákonným způsobem, což se v daném případě nestalo. Soud prvního stupně podle odvolacího soudu správně řízení zastavil pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení – překážku věci pravomocně rozhodnuté.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání s tím, že je považuje za přípustné dle ustanovení § 237 o. s. ř., uplatňuje přitom dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci.

8. Nesprávné právní posouzení věci dovolatelka spatřuje v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu se závěry Nejvyššího soudu přijatými v jeho usnesení ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. [31 Cdo 958/2012](#), uveřejněném pod č. 92/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

9. Dovolatelka namítá, že rozhodčí nález na základě judikatury Nejvyššího soudu v dané věci není způsobitelný exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož nemohla

být nařízena exekuce, jelikož rozhodce neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím nálezu pravomoc. Výše citovaným usnesením se Nejvyšší soud odklonil od právního názoru uvedeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu, na které ve svém odůvodnění odkazoval odvolací soud. Z pohledu závěrů přijatých Nejvyšším soudem je zřejmé, že rozhodčí nález vydaný rozhodcem, který k jeho vydání neměl pravomoc, již nemusí být zrušen soudem, aby mu nebyly přiznány účinky dle ustanovení § 28 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení. Takový rozhodčí nález pak nemůže představovat překážku věci pravomocně rozhodnuté.

10. Žalovaný se k dovolání žalobkyně nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) přihlédl k čl. II bodu 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, a vyšel tak ze znění tohoto procesního předpisu účinného od 1. 1. 2014.

12. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo podáno účastníkem řízení ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to konkrétně otázky, zdali rozhodčí nález vydaný v rozhodčím řízení, ač k jeho vydání neměl rozhodce pravomoc a tento rozhodčí nález nebyl zrušen v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, představuje překážku věci rozhodnuté pro soudní řízení o témže nároku, o němž bylo již rozhodováno daným rozhodčím nálezem.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Dovolání je rovněž důvodné.

14. Podle § 159a odst. 5 o. s. ř., jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby věc projednávána znovu.

15. Podle ustálených judikатурních závěrů (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 2008, sp. zn. [21 Cdo 1577/2007](#)) překážka věci pravomocně rozhodnuté nastává v první řadě tehdy, jde-li v novém řízení o projednání stejné věci. O stejnou věc se jedná tehdy, jde-li v novém řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto, a týká-li se stejného předmětu řízení a týchž osob. Není samo o sobě významné, mají-li stejné osoby v novém řízení rozdílné procesní postavení (např. vystupovaly-li v původním řízení jako žalovaní a v novém jako žalobci). Tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn (ze stejného skutku).

16. Překážka věci pravomocně rozhodnuté patří k podmínkám řízení. Jestliže o věci již bylo v rozsahu závaznosti výroku rozsudku nebo usnesení ve věci samé pravomocně rozhodnuto, soud řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř. zastaví.

17. V nyní projednávané věci jde o stejnou věc týkající se stejného předmětu řízení a týchž osob jako v rozhodčím nálezu.

18. Rozhodné pro závěr, zdali v nyní projednávané věci jde o překážku věci rozhodnuté, je posouzení, zdali orgán, který rozhodčí nález vydal, měl k jeho vydání pravomoc.

19. Odvolací soud vystavěl svou argumentaci o rozhodčím nálezu jako překážce věci rozhodnuté „na

rozlišení judikturních závěrů rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [31 Cdo 1945/2010](#) a rozhodnutí sp. zn. [20 Cdo 2857/2006](#) nebo sp. zn. [20 Cdo 1923/2011](#), ve kterých má jít o odlišnou situaci s odlišnými závěry. Závěry dvou posléze uvedených rozhodnutí o rozhodčím nálezů vydaném v situaci, kdy rozhodčí doložka nebyla vůbec sjednána, což má za důsledek nicotnost takového rozhodnutí, nelze převzít pro závěry přijaté v rozhodnutí sp. zn. [31 Cdo 1945/2010](#)“.

20. Nejvyšší soud však již v rozsudku ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. [31 Cdo 958/2012](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 92/2013, přijal a odůvodnil závěr, že neměl-li rozhodce pravomoc vydat rozhodčí nález proto, že jeho výběr se neuskutečnil podle transparentních pravidel, respektive rozhodce byl určen právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, nelze za správný považovat dřívější právní názor Nejvyššího soudu vyslovený v obecné rovině [bez vztahu k problematice neexistence rozhodčí doložky řešené v rozhodnutích ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. [20 Cdo 2857/2006](#), v usnesení ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. [20 Cdo 3284/2008](#), uveřejněném pod č. 83/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (v řadě dalších)] a to, že „jiná situace by nastala v případě, že by rozhodčí smlouva uzavřena byla, byť neplatně, a že v takovém případě by obrana žalované spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezů“. Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí dodal, že od tohoto právního závěru se odklání pro případ, kdy v řízení bylo zjištěno, že rozhodčí doložka neobsahovala přímé určení rozhodce ad hoc, respektive konkrétní způsob jeho určení, a jen odkazovala „na rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a kdy tudíž rozhodčí nález vydal rozhodce, jenž k tomu neměl podle zákona o rozhodčích řízeních pravomoc, jelikož jde právě o takovou relevantní okolnost, pro niž je provedení exekuce nepřípustné. Nejvyšší soud v rozhodnutí uzavřel, že odvolací soud v daném případě nepřekročil „meze svých pravomocí“ a že žádná práva oprávněné neporušil, jestliže dospěl k závěru, že důvod k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je dán, neboť vydaný rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, a exekuce je tak nepřípustná. Existence nezpůsobilého exekučního titulu (předmětného rozhodčího nálezů), který vydal orgán, jenž k tomu neměl pravomoc, zároveň vylučuje, aby se soud mohl zabývat otázkou jeho vykonatelnosti; vykonatelnost rozhodnutí (jiného exekučního titulu), jehož výkon je navržen, je totiž vlastnost, která jej činí způsobilým k tomu, aby byla proti vůli povinného subjektu vymáhána povinnost uskutečněna (k této části věty za středníkem srov. například odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2003, sp. zn. [20 Cdo 1833/2002](#), či odůvodnění usnesení téhož soudu ze dne 20. 7. 2006, sp. zn. [20 Cdo 1257/2006](#)). Protože ani případná právní moc usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nezhojí vady bránící výkonu rozhodnutí a existující již v době jeho vydání, neobstojí podle závěru Nejvyššího soudu v citovaném rozhodnutí ani námitka dovolatelky, že odvolací soud „popřel zásadu věci rozsouzené“.

21. Ze skutkových zjištění soudů vyplývá, že v nyní projednávané věci spor nebyl rozhodován rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel.

22. Podle citovaných závěrů judikatury Nejvyššího soudu tedy i v nyní projednávané věci vydal rozhodčí nález orgán, jenž k tomu neměl pravomoc.

23. Vydá-li však rozhodnutí orgán, který k jeho vydání neměl pravomoc, nemůže takové rozhodnutí představovat překážku věci rozhodnuté.

24. Nejde proto o překážku věci rozhodnuté, jestliže o stejné věci týkající se stejného předmětu řízení a týchž osob bylo již rozhodnuto rozhodčím nálezem vydaným rozhodcem, jenž neměl k vydání takového rozhodčího nálezů pravomoc.

25. O stejném závěru ostatně neměl pochybnosti ani Ústavní soud, který v usnesení ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. [III. ÚS 199/13](#), v tam projednávané věci mj. uvedl, že „pakliže rozhodčí nález byl vydán

mimo pravomoc rozhodce, překážku rozsouzené věci, jak se domnívá stěžovatelka, samozřejmě nezakládá“.

26. Opačný závěr by pro žalobkyni znamenal odepření přístupu ke spravedlnosti, neboť by jí bylo znemožněno domáhat se v případě důvodnosti takto uplatněného nároku způsobilého exekučního titulu. Vzhledem k vývoji judikaturních závěrů přijatých zejména v rozhodnutí ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. [31 Cdo 958/2012](#), neměla dovolatelka k dispozici jiný zákonný prostředek na „odklizení“ rozhodčího nálezu cestou řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení.

27. Dovolacímu soudu proto nezbylo než rozhodnutí odvolacího soudu jako nesprávné zrušit (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.